

SÁMIID RIEKKASEARVI
Svenska Samernas Riksförbund · SSR

Månadsbrev Miessemánnu ● Moarmesmánno ● Suehpede ● Maj 2009

Svenska Samernas Riksförbund, Magasinsgatan 7, 903 27 UMEÅ, tel 090-14 11 80, fax 090-12 45 64, e-post ssr@sapmi.se

Samernas Landsmöte i Arjeplog 2009

Ombudsmöte 9 juni, Landsmöte 10-11 juni

Handlingar har sänts ut till ombuden, gäster, samebyar och sameföreningar. Handlingar går också att beställa från kansliet och finns tillgängliga i Landsmöteslokalen.

Landsmötet hålls på Hotell Silverhatten.

Under ombudsmötet hålls grupparbeten om SSR och framtiden, miniseminarier om framtidens sameby, upplåtelse och infostickan, informationsmaterial framtaget av Samiskt informationscentrum. Dagen avslutas med Renlycka-seminarium där Landslagskocken Carina Brydning, Annelie Jonsson och Rickard Doj medverkar. Carina Brydning finns också med under middagen med demonstration och provsmakning under förrättsbuffén som sponsras av Arvidsjaur Renslakt. Innan middagen tar några representanter från samebyarna i området med oss på en utflykt och visar området.

Under landsmötet blir det bl a en temaförmiddag om samerna – ett urfolk och minoritet där Mattias Åhrén, Christina Åhrén, Lars Jacobsson, Ylva Maria Pavval och Kaisa Syrjänen-Schaal medverkar.

På onsdag kväll blir det middag som Arjeplog kommun bjuder på och därefter dans. Till dansen är medlemmar som befinner sig i området välkomna. Ni behöver inte anmäla er till det. Varmt välkomna till Samernas Landsmöte i Arjeplog!

Information om fullmakter

Varje sameby och sameförening har rätt att sända ett ombud för varje påbörjat 50-tal medlemmar.

Ombud kan utöver sin egen rösträtt utöva rösträtt för annat ombud **som representerar samma sameby/sameförening.**

Det är alltså inte möjligt för ett utsett ombud i en sameby att ge fullmakt till ett ombud i en annan sameby.

Om ett ombud vill ge fullmakt till ett annat ombud att föra dess talan måste detta styrkas genom protokollsutdrag från samebyns eller sameföreningens styrelsemöte där det visas vilka ombud som samebyn eller sameföreningen utsett att representera vid Landsmötet. Dessutom skriver det ombudet en fullmakt till det ombud som ska föra dess talan.

Den sameby eller sameförening som inte har fullmakter behöver inte ta med protokollsutdrag utan då fungerar det som tidigare med anmälan till Landsmötet.

FSC

Under månaden har svenska FSC haft årsmöte. Anders Blom är även det kommande året ordinarie ledamot i styrelsen medan Håkan Nyström från Östra Kikkejaur är hans suppleant.

Informationsmöte om

Renbeteskonventionen med Norge

Den 12 maj genomförde SSR ett infomöte i Luleå om Renbeteskonventionen. På mötet deltog ett 30-tal renskötare från hela svenska Sapmi. På mötet redogjordes för förslaget och presenterades juridiska analyser. Ärendet kommer också att bli föremål för diskussioner på det kommande landsmötet.

Renlycka

Renlycka deltar på Landsmötets ombudsmöte med ett eget seminarium där kvalitetssigillet utveckling och möjligheter presenteras. Vid middagen arrangeras förrättsbuffén av Renlycka tillsammans med landslagskocken Carina Brydning och med sponsring från Arvidsjaur Renslakt AB.

Renlycka deltar på Miljöministermötet i Åre 23-25 juli där den samiska kulturen presenteras för ett 60-tal av Europas Miljöministrar och deras följe på 400 personer av tjänstemän och andra personer som handhar miljöfrågor i Europa. Dessutom kommer att 100-tal journalister som ska bevaka allt ministrarna gör och allt vi gör. Renlycka deltar i ett samarbete med Sametinget, Gaaltije, Åre kommun samt Miljödepartementet.

Anita Boström, en av projektledarna i Renlycka gör sin sista arbetsdag i projektet den 29 maj, vilket innebär att tjänsten har utannonserats igen med sista ansökningsdag den 30 maj.

YFU söker värdfamiljer i Norrland!

Till hösten kommer cirka 60 studenter från hela världen till Sverige. De har alla olika intressen, men de har en sak gemensamt - de vill bo här i sex månader eller ett år, för att gå på gymnasiet och dela vardagen med en familj i Sverige. Tyvärr placeras de flesta av studenterna i södra Sverige, vilket är synd för många av dem drömmer om att få uppleva en "riktig" vinter med snö!

Youth for Understanding (YFU) är en ideell utbytesorganisation som jobbar med kulturutbyten för ungdomar i hela världen. Det var åren efter andra världskriget som YFU grundades, i hopp om att öka förståelsen mellan olika kulturer. YFU tror att bästa sättet att verkligen lära känna och förstå en kultur är genom att bo hos en värdfamilj och att gå i landets skola.

Vad krävs det för att bli värdfamilj? - Man behöver bara vara en helt vanlig familj för att klara av det. Som värdfamilj kan man bo på landet eller i stan - det viktiga är att studenten kan ta sig till en gymnasieskola. Som värdfamilj står man för mat och husrum, medan studenten har med sig fickpengar som ska täcka övriga kostnader för till exempel kläder, resor och andra nöjen.

Du är välkommen att läsa mer och anmäla ditt intresse för att bli värdfamilj på www.yfu.se eller ring 08-650 50 25.

En hälsning från Malin

Nu gör jag mina sista dagar på SSR inför föräldraledigheten. Från den 1 juni kommer jag att vara ledig. Om ni har juridiska frågor kan ni kontakta min kollega Björn Linder på 070-336 26 16. Den 1 augusti börjar Jenny Wiik Karlsson som vikarierande jurist här på SSR eftersom Björn också ska vara föräldraledig under hösten (jo vi på SSR arbetar hårt för att utöka den samiska världen ;-). Jenny kommer närmast från Länsstyrelsen i Jämtland där hon arbetat med rennärlingsfrågor och särskilt upplåtelsefrågor. Jenny har rötterna i Vilhelmina norra sameby. Det känns väldigt bra att vi har kunnat lösa juristtjänsten på ett så bra sätt.

Själv kommer jag att vara borta åtminstone fram till nästa höst. Det har varit fyra och ett halvt spännande år här på SSR. Det har hänt otroligt mycket under dessa år och jag hoppas att ni som medlemmar märker detta. Jag vill tacka både styrelsen och mina fantastiska kollegor för att ni gör arbetet så givande och roligt. Och självklart är kontakten med er medlemmar otroligt viktig. Nu hoppas jag att ni får ett bra Landsmöte, där alla tar tillfället i akt och framför era synpunkter om hur SSR ska arbeta. Landsmötet är viktigt för oss alla och en bra träffpunkt. Kanske ses vi i vimlet.

Lycka till i ert viktiga arbete i samebyar och sameföreningar under det kommande året. Det är stora och viktiga frågor ni arbetar med och jag vet att ni har det tufft ibland. Samtidigt gäller det att lägga upp egna strategier och bestämma sig för hur man vill ha det. Det finns otroligt många goda exempel på hur vi faktiskt själva kan förändra allt till det bättre.

Laponiaprocessen, näringskontoret i Gällivare och samiska veckor på olika orter är bara några exempel.

Ha nu en riktigt trevlig sommar!

Malin

Forska om samer

Forskningsarkivet vid Umeå universitetsbibliotek har tillsammans med Åjtte publicerat en presentation av 100.000 sidor digitaliserade arkivhandlingar rörande samiskt liv och arbete. De digitala bilderna är tillgängliga hos Åjtte eller Forskningsarkivet. Presentationen, som även innehåller litteraturtips och länkar, finner du här: http://www.foark.umu.se/samlingar/register/Forska_om%20samer.pdf

Information om NATO-övningen Loyal Arrow swn 6-16 juni

Den 7 maj höll Forsvarsmakten ett informationsmöte i Arvidsjaur om flygövningen Loyal Arrow. Många samebyar deltog under mötet, men vi vill ändå informera er om vad som sades.

Det är regeringen som har beslutat att tacka ja till att hålla en NATO-övning i Sverige och att övningen ska hållas under juni månad. Regeringen gav under förra året Forsvarsmakten i uppdrag att genomföra övningen och det är F21 som har ansvaret för den. 50 plan kommer att finnas i Luleå och 20-30 av dem flyger varje dag. De flesta övningarna sker på 3000 meters höjd. Inom RFN:s flygområde vid Vidsel kommer det att göras lågflygningar i större utsträckning. Berörda samebyar ska vara underrättade. Utanför detta område kan enstaka lågflygningar förekomma varje dag. Om samebyarna pekar ut var renarna finns så kommer lågflygningar inte att ske i dessa områden. Därför anser FVM att samebyarna bör lämna in kartor till dem med rutor där lågflygningar inte bör ske. Dessa kartor bör omgående skickas till sven-olof.drejing@mil.se. För ytterligare information kontakta informationsansvarig Sara Burlage 070-656 26 07.

SSR kommer att ta upp med regeringen det olämpliga med att ha denna typ av övningar i renskötselområdet och under den här känsliga perioden.

Om stämningen av staten när det gäller jakt- och fiskerätten

SSR och Girjas sameby har nu lämnat in en stämningsansökan till Gällivare tingsrätt mot staten. Vi yrkar att tingsrätten ska fastställa att samerna har en ensamrätt till jakten och fisket ovan odlingsgränsen i förhållande till staten. Våra ombud är advokat Peter Danowsky och hans biträdande jurist Nicolina Bacirtzis. I samband med att stämningsansökan lämnades in hölls en presskonferens i Stockholm. Inlämnande fick ganska mycket uppmärksamhet i både lokal och nationell media.

Tingsrätten har nu utfärdat stämning mot staten genom Justitiekanslern. Stämningsansökan har skickats ut till medlemmarna tillsammans med handlingarna till Landsmötet. Vi bifogar också en sammanfattning av stämningsansökan med detta månadsbrev. En utförligare presentation av stämningen kommer att göras under Landsmötet.

I och med detta har SSR följt Landsmötets beslut om att utreda de rättsliga förutsättningarna att stämma staten när det gäller jakten och fisket. Vi anser att det finns goda förutsättningar att vinna denna domstolsprocess. Men det kommer att ta lång tid innan frågan är slutligt avgjord.

Telefonnummer

PG Idivuoma		070-651 81 76
Anders Blom	090-14 11 26	070-514 44 80
Malin Brännström	090-14 11 83	070-649 29 84
Helén Larsson	090-14 11 84	070-229 76 28
Ellacarin Blind	090-14 11 82	070-362 04 78
Stefan Johansson	090-14 11 85	070-399 31 59
Björn Linder	090-14 11 80	070-336 26 16
Britt-Marie Barruk	090-14 11 81	070-646 07 65
Ol-Johán Sikku		070-171 80 34
Niila Jannok		070-398 65 85
Mirja Lindberget		073-656 61 68

Pressmeddelande

Svenska Samernas Riksförbund, SSR, ser flera positiva förslag i propositionen om en En ny rovdjursförvaltning

Förslagen till En ny rovdjursförvaltning går i rätt riktning, menar ordförande i SSR, PG Idivuoma. För rennärigen betyder det att regeringen tagit hänsyn till det ökade rovdjurstrycket i renskötselområdet genom att föreslå att ge Sametinget i uppdrag att utreda och föreslå toleransnivåer av rovdjur för rennärigen som helhet.

- "Kravet på toleransnivåer för vad rennärigen kan bära när det gäller antalet rovdjur är vår viktigaste fråga, säger PG Idivuoma, och nu har regeringen visat att de har tagit hänsyn till rennärigen situation. Rovdjuren är ett av rennärigen största hot i dagsläget, därför känns det mycket positivt att propositionen föreslår detta."

Fler för rennärigen positiva förslag är en sänkning av antalet lodjur i renskötselområdet. - "Detta blir en oerhört viktig åtgärd då vi ser att flera samebyar är på väg mot en kollaps på grund av det stora antalet lodjur, särskilt i södra delarna av renskötselområdet. Vad vi däremot saknar i förslaget är åtgärder för de andra rovdjuren som björn, järv och örn. De orsakar oerhörda skador för rennärigen och dagens ersättningsystem täcker inte på långa vägar de förluster som rovdjuren orsakar. Vi menar också att vi måste sträva efter en helhetssyn när det gäller rovdjuren som drabbar samebyar som nyttjar bete i Norge under vissa delar av året. Både rennärigen och rovdjuren är gränsöverskridande, men regelverk och annat väsentligt som rör rovdjursförvaltningen skiljer sig åt vilket försvårar samebyarnas situation när det gäller rovdjuren."

SSR kommer att analysera förslagen i propositionen mer och förbereda ett remissvar. För ytterligare information kontakta SSR:s ordförande Per-Gustav Idivuoma 070-651 81 76 eller förbundsdirektör Anders Blom, 090/14 11 80 eller 070/514 44 80.

DANOWSKY & PARTNERS

Girjas sameby ./. Staten, angående rätten till jakt och fiske

En sammanfattning av Girjas stämningsansökan

Yrkande och grunder

Girjas samebys talan mot staten avser rätten till jakt och fiske inom samebyns renskötselområde. Det är fråga om mark och vatten som finns ovanför odlingsgränsen och som står under statens omedelbara disposition. Samebyn yrkar att tingsrätten fastställer att denna rätt tillkommer samebyn med ensamrätt. Som en följd av ensamrätten yrkar samebyn att tingsrätten fastställer att samebyn ska ha ensam förfoganderätt över sin rätt till jakt och fiske. I andra hand yrkar samebyn att tingsrätten, för det fall den skulle finna att rätten till jakt och fiske är delad mellan samebyn och staten, fastställer att förfoganderätten till jakt- och fiskerätten ska tillkomma samebyn och staten gemensamt.

Samebyn grundar sin talan om ensamrätt på urminnes hävd. I korthet gör samebyn gällande att ensamrätten följer av att samerna under lång tid brukat aktuellt område. Detta bruk har gett upphov till en exklusiv egendomsrätt i form av jakt- och fiskerätt. Den hävdvunna ensamrätten kan betraktas enligt följande tre alternativa synsätt: i) ensamrätten följer direkt av rennäringslagen, som är ett erkännande av denna rätt, ii) ensamrätten följer av samers bruk av renskötselområdet i fråga, eller iii) ensamrätten följer av bruket av en viss fastighet (d v s ett mer traditionellt fastighetsrättsligt perspektiv).

Till stöd för yrkandet om att samebyn ska tillerkännas ensam förfoganderätt över sin jakt- och fiskerätt gör samebyn gällande att den nuvarande regleringen strider mot egendomsskyddet och diskrimineringsförbudet i Regeringsformen (RF) och i Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna. RF:s och Europakonventionens bestämmelser åberopas även till stöd för andrahandsyrkandet att samebyn gemensamt med staten ska ha förfoganderätt över jakten och fisket.

Omständigheter till stöd för talan

Talan bygger på en historisk undersökning av samernas utövande av jakt och fiske på mark ovanför odlingsgränsen. Den historiska undersökningen har fokuserat på det geografiska område som idag utgör Girjas samebys renskötselområde.

Av det historiska materialet framgår att samer har befunnit sig inom aktuellt område sedan urminnes tider. Vidare framgår att området ifråga har varit indelat i landområden, s k lappskatteland.

Lapps kattelanden kan i korthet beskrivas enligt följande. Samerna erlade skatt för sina landområden och innehavet av ett lapps katteland konstituerade rättigheter som normalt skulle ha medföljt en modern form av äganderätt till mark; t ex gick lapps kattelanden i arv. Vidare hade innehavaren ensamrätt till jakt och fiske inom respektive lapps katteland. Modern forskning visar att samernas innehav av lapps katteland kunde jämföras med skatteböndernas markinnehav och att innehavet rätteligen borde ha gett upphov till äganderätt till marken.

Lapps kattelanden försvann ur skattelängderna genom olika administrativa förfaranden och ersattes senare av samebyområden med en kollektiv rätt för bymedlemmarna att bruka marken ifråga. Byindelningen infördes i samband med den första rennäringslagen som gjorde anspråk på att reglera samiska rättigheter. I och med införandet av rennäringslagen bestämde lagstiftaren att samerna själva inte skulle förfoga över sin rätt till jakt och fiske. Upplåtelseerna skulle istället hanteras av länsstyrelsen. Avgifterna för upplåtelseerna skulle emellertid i sin helhet tillfalla samerna. I princip gäller samma regler än idag. Det var inte tal om att staten hade del i den jakt- och fiskerätt som var föremål för upplåtelsesystemet och någon annan jakt- och fiskerätt på aktuell mark har aldrig aktualiserats.

Länge hade samebyn stort inflytande över upplåtelseerna av jakt- och fiskerätt. Sedan 1990-talet i samband med den s k småviltsjaktreformen har samebyn emellertid mindre inflytande och jakt- och fiskelicenser upplåts i allt större utsträckning. Så sent som 2007 öppnades jakten och fisket inom aktuellt område för alla EU-medborgare. Fram till 1990-talet har dock samer inom nuvarande Girjas område i princip kunnat jaga och fiska ostört. Staten har inte gjort anspråk på en egen jakt- och fiskerätt inom aktuellt område. Det saknar för Girjas sameby betydelse att det från statligt håll på senare år uttalats att det finns en dubbel jakt- och fiskerätt på berörd mark. För samerna inom aktuellt område har utövandet av jakt och fiske i praktiken inte påverkats av vare sig reglering eller administrativa förfaranden (i vart fall inte före småviltsjaksreformen 1993). Samebyn gör följaktligen gällande att den ursprungliga ensamrätt till jakt och fiske, som under en period bevisligen följde med innehavet av ett lapps katteland, alljämt består.

Lagtolkningsgrunden går i korthet ut på att den ensamrätt till jakt och fiske som följer av samernas bruk av mark (ovan odlingsgränsen under statens omedelbara disposition) kan uttolkas direkt ur rennäringslagen (rättens ursprung är dock densamma som i de övriga grunderna). Ensamrätten följer av en tolkning av rennäringslagens olika bestämmelser och det förhållande att samernas ursprungliga rätt, alltsedan införandet av den första rennäringslagen och under ett sekel, inte har varit ifrågasatt. Detta synsätt skulle i och för sig kunna tillämpas på alla renskötselområden ovanför odlingsgränsen som avser mark under statens omedelbara disposition.

Samebyn gör alternativt gällande att ensamrätten följer av att samer inom Girjas sameby har bedrivit renskötsel inom området. Till denna renskötsel är knuten en hävdvunnen jakt- och fiskerätt på området. Samerna har, i egenskap av ursprungsfolk och som en följd av renskötseln, brukat området också för jakt och fiske utan konkurrens och protester från staten samt under tillräckligt lång tid för att hävda ensamrätt till jakt och fiske. Ensamrätten är enligt detta synsätt inte avhängig bruket av en viss fastighet.

Ett ytterligare synsätt är att ensamrätten följer av att samer inom det område som idag utgör Girjas samebys område har jagat och fiskat på en viss fastighet. Ett mer traditionellt fastighetsrättsligt perspektiv tillämpas men därvid ska särskilt beaktas de förhållanden som är unika för samernas ställning som ursprungsfolk samt för renskötseln.

Den ursprungliga ensamrätten grundas således beträffande samtliga synsätt på urminnes hävd. Det ska särskilt framhållas att det är en särskild urminnes hävd som åberopas. Med detta avses bl a att hänsyn ska tas till samernas traditionella markanvändning.

Den nuvarande regleringen av upplåtelse av samernas jakt- och fiskerätt är inte förenlig med egendomsskyddet i RF och i Europakonventionen. Upplåtelsesystemet strider också mot grundlagens och konventionens diskrimineringsförbud. Mot bakgrund av att senare forskning klargjort den starka rätt samerna har till marken särskilt i nordliga Sverige, att egendomsskyddet stärkts i samband med att Europakonventionen införlivats i svensk rätt samt att förfogandet över småviltsjakten och fisket efter 1993 på ett tydligare sätt belyser den diskriminerande innebörden av regleringen, måste Högsta domstolens bedömning av om upplåtelsesystemet kunde anses diskriminera samerna i det s k skattefjällsmålet (NJA 1981 s 1), anses överspelad.

Stockholm den 11 maj 2009

Peter Danowsky

Nicolina Bacirtzis